

PADOŁ (76) *sb m*

-ã- (54), -a- (14); -a- *Murm, KlonŻal, LatHar* (9), też *RejPs* (2); -ã- : -a- *Leop* (34:1); o jasne [*OpecŻyw* 1 r.].

sg *N* padoł (10). ◇ *G* padołu (17), padoła (1) *MiechGlab*. ◇ *D* padołu (1). ◇ *A* padoł (9). ◇ *I* padołem (4); -em (1), -(e)m (3). ◇ *L* padole (24). ◇ *pl N* padoły (4). ◇ *G* padoł(o)w (3). ◇ *I* padoły (1). ◇ *L* padoł(e)ch (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Rozległe zagłębienie terenu, dolina, kotlina, wąwóz, koryto rzeki lub strumienia; *vallis Murm, Mymer*¹, *HistAl, Vulg, Cn; convallis Vulg, Calep, Cn; vallicula Cn* (70) : *Murm* 21; *Mymer*¹ 7; *RejPs* 42; Pothym rużywfyz fie ftamtąd/ wiechali w niektory padoł y w pole/ á tám fie położyli *HistAl* M6v, [I3]v, K7, K7v [3 r.], M2; Bamoth lepak/ iefth padoł w Moábŕkiey kráinie/ ná gorze Fázgá *Leop Num* 21/20; Idz do wŕzyfthkich ftudnic/ y do wŕfyfthkich padołow/ áwobyfmy wŕdy mogli kędy náleŕć tráwę *Leop 3.Reg* 18/5; Rozftucznieią ozdobre miefcá pnŕstyniey [!] á págorki przepáfá fie wŕfelem. Przyodziały fie báráni owiec/ y padoły obfitowác będá zbożem *Leop Ps* 64/14, *Deut* 11/30, *Ios* 12/2, *1.Reg* 31/7, *1.Par* 12/15, *Iudith* 12/7 (11); gdy fie tráfi po iedney ŕtronie gorá álbo rzeká albo iákie padoły/ albo ieźiorá/ álbo też miáfto fkąd przyftępu nieprzyaciel nie ma/ thedy fie łácnó z przodku obronifz nieprzyacielowi *BielSpr* 22; *BudBib* I 8d *marg*; oto w Ephrácie pan ie [*miejsce na ołtarz*] znáki ŕwemi Iáwnie okazał/ miedzy padoły leŕnemi. *KochPs* 195, 126; *Calep* 255b.

Połączenia w funkcji biblijnych nazw miejscowych [zawsze: paól + nazwa] (25):

~ *Z hebrajską nieodmienną nazwą miejscową* (10): Filiŕtynowie przyćiągnáwŕfŕy/ położyli fie w padole Ráfáim. *Leop 2.Reg* 5/18; Ífykował woŕfko ku potykániu w padole Seffáthá *Leop 2.Par* 14/10, *Ios* 7/24, 18/16 [2 r.], 19/14, *2.Reg* 5/22, *1.Par* 11/15, *2.Esdr* 11/30, *Is* 65/10.

Z hebrajską nieodmienną nazwą osobową (7): iako go nielutoŕciwie bili/ [...] gdy go przez pádol Iozefat wiedli *OpecŻyw* 110, 107v; I zbiega [*granica*] ná część gory/ ktora pátrzy ku padołu ŕynow Ennon *Leop Ios* 18/16; przyŕfli do Aroer ná práwą rękę miáftá/ ktore iefť w padole Gád *Leop 2.Reg* 24/5, *Ioel* 3 *arg*, 2, 12.

Z rzeczownikiem pospolitym w G sg lub przymiotnikiem utworzonym od takiego rzeczownika (8): przyŕzli do Padołu Gron [*ad vallem botri; cf Biblia Tysiąclecia i Poznań 1973: do doliny Eszkol*] *Leop Deut* 1/24; Abifái [...] poráźił Edom w padole Solnym [*in valle salinarum; cf Biblia Tysiąclecia i Poznań 1973: w Dolinie Soli*] *Leop 1.Par* 18/12; ábowiem iż tám błogóŕłáwili Pánu/ názwáli mieyfce ono/ Padołem Błogóŕłáwienia [*a vallis benedictionis; cf Biblia Tysiąclecia: Doliną Beraka, Poznań 1973: Doliną Błogóŕłáństwa*] *Leop 2.Par* 20/26; A ŕynowie Beniámin [*mieszkali*]/ w Gebá/ [...] y w Ono padole rzemieŕniczým [*a valle artificum; cf Biblia Tysiąclecia: w Dolinie Cieŕli, Poznań 1973: w Dolinie Rzeŕlników*]. *Leop 2.Esdr* 11/35; Bowiem bliŕko iefť dzieŕ Páńŕki w padole Rozŕiekánie [*in valle concisionis; cf Biblia Tysiąclecia i Poznań 1975: w Dolinie Wyroku*]. *Leop Ioel* 3/14, *Num* 32/9, *2.Par* 20/26, *Ioel* 3/14. ~

W przeciwstawieniu. »gora ... padoł« (1): wyŕkocóć gor gdy on każe muŕi być zniżona/ á głębokóć padołow přędcze by fie muŕiáá nápełnić. *RejPs* 152.

Szereg: »pagorek (*a. pogorze*) i (*ani*) padoł« (2): Iedennáftégo dnia gory ij wlfytky págorki ij pádoly w proch będą obrotzony *OpecŻyw* 193v; *MiechGlab* 41.

Przen (16) :

Zwrot: »przeminać padoł złez« = *nie znaleźć się w sytuacji zmuszającej do płaczu* (1): Błogofławyony to człek coś ty mocą yego/ Ktory chodzi w łcyefłkach twych s fercá vprzeymego/ Ten przeminye padoł złez nigdy w nye nye wpádnye *LubPs* S6v.

a) *Świat doczesny* [*w tym: z przydawką „ten”* (10)] (15) : Iefli śmiercią zwác mamy/ kiedy miedzy bogi Iowifz kogo przypuści/ á z tego pádołu Prziymie do nieśmiertelnych Boháterow ftołu. *KlonŻal* A3v.

Wyrażenia: »padoł nędze« (1): iedynaká twego/ z łoná Boftwá twego/ zefłaleś ná ten pádoł nędze nálfzey/ ábyś grzełznikom zbáwienie przywrocił *LatHar* 564.

»płaczliwy, smętny (*a. smutny*), płaczu, słzawy padoł« [*w tym: smętny a płaczliwy* (1)] [*szyk 10:1*] (8:2:1:1): K tobie wzdychamy lkaiątz a placzątz w temto flzawym pádole. *OpecŻyw* 190v; *ArtKanc* D4v, K8; Do ciebie wzdychamy/ fmutkiem y płączem vtrudzeni/ ná tym pádole płączu. *LatHar* 482; lepfzy ieft ieden dzień/ Pánie Boże nálfz/ w niebiefkich páłacách twoich/ niżli tyfiąc tyfięcy ná tym płączliwym pádole. *LatHar* 600, 77, 240, 491, 576, 578, 674.

»padoł tego świata (*a. świata tego*)« (3): kthora myłofz [!] pothym czyebye łczyągnála łzchywota panny marie wpadol thego nądznego łzwyatha. *PowUrb* +2v; *HistRzym* [89]v; *LatHar* 240.

2. *Naturalne lub sztuczne, głębokie wydrążenie w ziemi lub skale: dół, pieczara, jaskinia; puteus* *BartBydg*; *antrum, cavea Calep* (3) : Puteus, studnya, de quo aqua hauritur [...] vel padol *BartBydg* 127b; Antrum – jaskinia, padoł, loch. *Calep* 78b, 176a.

3. *Głębka morska* (1) : Bo Pan rofkáze wyátrom wzbudzić nawáłności/ Ktore łye ták wynyofá w ftráfłliwey frogości/ Czáfem ye ták podnyefye wzgorę pod obłoki/ A czáfem ye vpuści w padoł ták głęboki *LubPs* Y5v.

4. *Otchłań biblijna, szeol* (1) :

Wyrażenie: »padoły śmierci« (1): A ná żądanie moje wyzwoliłeś dułfę moię práwie spádołow fmierci/ á nieraczyłeś mię policzyć zonemi ktorzy máią być wpuffczeni wftudnią ginączye głębokości. *RejPs* 42v.

5. *Zestawienie w funkcji n-loc* (1) : A były miáłthá iego/ Hierycho/ Betháglá/ Padoł káfis [*vallis Casis*; cf *Biblia Tysiąclecia: Emek-Kesis*]/ Bethárábá/ Sámáráim *Leop Ios* 18/21.

Synonimy: 1. dolina; 2. doł, dziura, gruba, jama, kotlina, loch.

Cf **PADOLE**